

Asia: VN/36545/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta, laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta sekä lääkelain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lääkkeet ovat kriittinen osa huoltovarmuutta

Hallituksen esityksen tavoitteena on tasapainottaa valtion taloutta 90 miljoonalla eurolla erilaisilla lääkekustannuksiin kohdistuvilla säästöillä. Yleisesti lääkkeisiin kohdistuvilla säästöpäätöksillä on negatiivisia vaikutuksia Suomessa valmistettujen lääkkeiden kysyntään ja edelleen tuotantoinvestointeihin. Orion kantaakin huolta esitettyjen leikkausten vaikutuksesta lääkkeiden saatavuushäiriöihin, Suomen huoltovarmuuteen sekä lääketeollisuuden investointihalukkuuteen Suomessa.

Lääkkeiden saatavuushäiriöt

Kansansairaudet Suomessa ovat yleisiä, ja niiden kansantaloudellinen merkitys on suuri. Kansansairaudet voivat aiheuttaa työkyvyttömyyttä, ja ne ovat myös yleisiä kuolleisuuden aiheuttajia. Näiden sairauksien omahoito on päivittäisiä ratkaisuja ja toimenpiteitä, ja usein niihin sisältyy edullista geneeristä lääkehoitoa. Edullisten rinnakkaislääkkeiden ansiosta yhä useammalla ihmisellä on mahdollisuus käyttää itselleen tarpeellista lääkitystä. Erityisesti ennaltaehkäisevässä lääkityksessä potilaalle kohtuullisella hinnalla on merkitystä. Nykyisellään keskimääräinen 3kk hoidon hinta näille sairauksille on tukkuhinnaltaan noin 7 euroa.

Vaikka yleisesti ottaen lääkkeiden toimitusvarmuus Suomessa on hyvällä tasolla, lääkkeiden saatavuusongelmat ovat lisääntyneet Euroopassa huolestuttavasti viime vuosina. Euroopan unionin apteekkijärjestö GEU:n tekemän selvityksen mukaan lääkkeiden saatavuustilanne on heikentynyt selvästi vuodesta 2022. Lääkepula näkyykin nyt kaikissa maissa ja lääkeaineryhmissä. Selvitykseen vastasi 29 eurooppalaista maata marras-joulukuussa 2023.

Lisääntyneistä saatavuushäiriöistä huolimatta lääkkeiden tukkuhinnat ovat laskeneet viimeisen 10 vuoden aikana. Tilastokeskuksen mukaan reseptilääkkeiden indeksoitu keskihinta on laskenut noin 20 % vuodesta 2015 tähän päivään, samanaikaisesti yleisen inflaation noustessa yli 20 %. Lääkkeiden hintoihin kohdistuvat lainsäädännölliset toimet, joilla pyritään hintojen laskuun, (yhdistettynä varsin pieneen markkina-alueeseen ja haastavaan geopoliittiseen sijaintiimme) vähentävät Suomen lääkemarkkinoiden kiinnostavuutta. Eurooppalaisella tasolla on nähtävissä samansuuntaista kehitystä: sairaalatarjouskilpailuihin jätetään vastaamatta kiristyneiden saatavuuteen liittyvien ehtojen vuoksi. Näihin ehtoihin sisältyvät sanktiot mahdollisten saatavuusongelmien osalta ovat niin suuret, ettei tarjouskilpailuihin osallistuminen ole enää taloudellisesti kannattavaa.

Kriittisimpien saatavuusuhkien keskiössä ovat edellä mainitut generiset viitehintaiset reseptilääkkeet, joilla suurin osa kansansairauksistamme hoidetaan. Saatavuushäiriöt voivat johtaa tilanteeseen, jossa joko potilaat joutuvat keskeyttämään hoitojaan tai maksamaan lääkkeistään enemmän, kun halvimpia (usein generisiä) vaihtoehtoja ei ole tarjolla. Tällöin myös yhteiskunnan lääkekorvauskulut nousevat. On huomioitavaa, että hintaerot voivat olla merkittäviä – jopa kymmenkertaisia, jolloin yhteiskunnan kokonaislääkekulut säästöjen sijaan kasvavat tai/ja terveydenhuollon hoitokustannukset kasvavat hoidon keskeydyttyä.

Lääkkeiden saatavuushäiriöt ovat hyvin monisyisiä, usein globaaleja haasteita, joihin voimme vaikuttaa kansallisesta viitekehystä käsin varsin vähän. Lääkkeiden hinnoittelu on kuitenkin kansallisesti säädetty asia, jonka avulla voimme edistää lääkkeiden saatavuutta.

Huoltovarmuus

Lääkkeet ovat kriittinen osa huoltovarmuutta puhtaan veden, energiantuotannon sekä maatalouden ohella. Jokaisella maalla täytyy olla suunnitelma ja ratkaisu huoltovarmuuden kannalta kriittisiin toimintoihin. Orionilla on Suomessa kuusi lääketehdasta, joiden merkitys huoltovarmuudelle on suuri.

Suomalaisten lääkkeiden raaka-aineet sekä osa lääkkeistä ovat pääasiassa pitkien globaalien toimitusketjujen varassa. Täydellistä omavaraisuutta emme lääkehuollossa voi saavuttaa, eikä se olisi järkevääkään. Ainutlaatuinen huoltovarmuusjärjestelmämme on tähän asti perustunut lääkkeiden varastointiin, mutta varastot riittävät vain ensiavuksi. Suomella täytyykin olla riittävä omavaraisuus valittujen kriittisten lääkkeiden valmistuksen osalta. On siis päätettävä, kuinka laajasti turvaamme lääkkeiden kotimaisen valmistuksen ja lääketuotanto-osaamisen, myös poikkeusoloissa.

Kotimaisen valmistuksen ja lääketuotanto-osaamisen turvaamisen perusedellytykset luodaan normaalioloissa: tuotteille on oltava normaalioloissa riittävä kysyntä sekä tuotannollistaloudellisesti

kannattava hinta. Jos normaalioloissa valmistus ei ole kannattavaa, ei valmistusta ole myöskään kriisitilanteissa.

Geopoliittinen maailmantilanne ja siten lääkkeiden saatavuusongelmat eivät todennäköisesti tule helpottumaan tulevien vuosien aikana. Näin ollen toivomme, että nykyisen taloustilanteen tuoma leikkauspaine ei johtaisi lyhytnäköisiin ratkaisuihin, vaan asiaa tarkasteltaisiin laajemmassa yhteiskunnallisessa kontekstissa.

Lääketeollisuuden investoinnit Suomeen

Yleisesti lääkkeisiin kohdistuvilla säästöpäätöksillä on negatiivisia vaikutuksia Suomessa valmistettujen lääkkeiden kysyntään ja edelleen tuotantoinvestointeihin. Suomella tulisi olla riittävä omavaraisuus valittujen kriittisten lääkkeiden osalta. On siis päätettävä, kuinka laajasti turvaamme lääkkeiden kotimaisen valmistuksen ja lääketuotanto-osaamisemme.

Orionin kuusi tuotantolaitosta Suomessa ovat kriittisen tärkeitä huoltovarmuuden kannalta: noin joka kolmas Suomessa myyty lääkepakkaus on Orionilta. Näillä tuotteille täytyy olla kysyntää normaaliaikoina, jotta tehtaot ovat käytössä myös mahdollisen kriisin aikana.

Tuotteiden riittävän kysynnän kriittisyys konkretisoituu kahteen raskaaseen päätökseemme: jouduimme sulkemaan Kuopion tehtaan sekä Espoon injektioitehtaan (Suomen ja Pohjoismaiden ainoa injektioita valmistava tehdas) kannattavuussyistä. Suomen lääkehuoltovarmuuden ja Euroopan strategisen autonomian kannalta olisi äärimmäisen tärkeää pitää jatkossa tiukemmin kiinni suomalaisesta tuotannosta.

Viitehintajärjestelmä

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmaan on kirjattu, että hallitus jatkaa lääkeasioiden uudistusta tiekartan pohjalta ja varmistaa rationaalisen lääkehoidon toteutumisen tavoitteenaan parantaa väestön terveyttä ja toimintakykyä, lääkehoitojen vaikuttavuutta, turvallisuutta ja laatua sekä taloudellisuutta, yhdenvertaisuutta ja saatavuutta.

Nyt lausuttavana olevan hallituksen esityksen luonnoksen (s. 44) mukaan viitehintajärjestelmän rakenteellisia muutoksia ei ollut mahdollista ottaa tarkasteltaviksi tämän esityksen aikataulussa, mutta viitehintajärjestelmää koskevia ehdotuksia ehdotetaan tarkasteltavan valmisteltaessa järjestelmää vuoden 2027 alusta kohdistettua lisäsäästövaatimuksen toteutusta.

Orionin lausunto

Orion tiedostaa Suomen haastavan taloudellisen tilanteen ja ymmärtää kertaluontoisten säästöjen tarpeen. Näin ollen Orion tukee STM:n esittämää ehdotusta vuoden 2025 lääkesäästöiksi.

Orion katsoo kuitenkin, että mahdolliset lisäsäästöt vaarantaisivat hallitusohjelmaan kirjatut tavoitteet: väestön terveyden ja toimintakyvyn, lääkehoitojen vaikuttavuuden, turvallisuuden ja laadun sekä taloudellisuuden, yhdenvertaisuuden ja saatavuuden. Näin ollen toivomme, että vuoteen 2027 siirretyt lisäsäästöt ottaisivat huomioon lausunnossamme mainitut riskitekijät, sillä yksittäisten tekijöiden, kuten esimerkiksi geneeristen lääkkeiden hintojen alentamisen, kerrannaisvaikutukset huoltovarmuuteen ja suomalaisen potilaan terveyteen voivat olla merkittäviä.

Lotte Bruns

Head Of Public Affairs

Orion Oyj

Janne Maksimainen

Head Of Region Finland & Baltics

Orion Oyj

Bruns Lotte
Orion Oyj

Lehtinen Siiri
Orion Oyj